

16. *Mythima unipuncta*. One on November 4 to St.-Joost (LI).

17. *Mythimna vitellina*. From May 12 to November 6 seven moths and one caterpillar.

18. *Spodoptera exigua*. An exceptional year for this species. From May 23 to December 17: 906 ex. Not in the northern provinces of the Netherlands.

19. *Helicoverpa armigera*. Also an exceptional year for this moth. From 9 July to November 7: 234 ex. Not in the northern provinces of the Netherlands.

20. *Heliothis peltigera*. Not present in 2014. From May 11 to October 5, 553 moths from all provinces in the Netherlands and Belgium. Most in the first half of August.

21. *Autographa gamma*. From late April to the end of December 47,682 ex. Most in August.

22. *Trichoplusia ni*. Since the second world war only a few records. From June 6 to September 21, 15 ex. Most in August.

23. *Plutella xylostella*. Total this year: 2,624. Most in June, July and August.

24. *Nomophila noctuella*. From May 10 to November 17, 2,369 ex. Most in the second half of August.

25. *Udea ferrugalis*. From May 22 to December 29: 646 ex. Most in August and September.

26. *Palpita vitrealis*. From August 1 to October 8, 10 ex. Most from the province of Zeeland.

27. *Loxostege sticticalis*. From 19 July to 21 September: 8 moths.

28. *Ancylosis oblitella*. One moth on August 12 at Beek (LI).

Dankwoord

Een dankwoord aan alle ruim 100 vaste medewerkers aan het Benelux trekvliedersonderzoek, alle medewerkers van waarneming.nl, waarnemingen.be, Noctua en Telmee, de heer Marcel Gillard voor zijn inzet om ook de Franstaligen bij dit trekvliedersonderzoek te betrekken, de heer Willem Ellis voor het doorsturen van de gegevens van Noctua, de heren Wouter van Reusel en Hisko de Vries voor het doorsturen van de exportlijsten van resp. waarnemingen.be en waarneming.nl en een oproep aan alle vliedersliefhebbers om zich aan te melden als medewerker. U ontvangt dan de benodigde informatie en eventueel een digitale overdruk van dit verslag.

Serropalpus barbatus (Coleoptera: Melandryidae) aan de westrand van Brussel

Willy Troukens

Samenvatting. Op 2 augustus 2013 werd te Dilbeek (Vlaams-Brabant, België) in een lichtval een exemplaar gevangen van *Serropalpus barbatus* (Schaller, 1783). Deze boreomontane springkever is bekend in de hele Holarctische regio en leeft onder schors van dode en zieke naaldbomen. Tegenwoordig zit hij blijkbaar in een expansieve fase.

Abstract. On 2 August 2013 a specimen of *Serropalpus barbatus* (Schaller, 1783) was caught at Dilbeek (Vlaams-Brabant, Belgium) in a light trap. This species is spread all over the Holarctic region, living under bark of sickly and death coniferous trees. Apparently this beetle is actually expanding.

Résumé. Le 2 août 2013 un exemplaire de *Serropalpus barbatus* (Schaller, 1783) a été capturé à Dilbeek (Vlaams-Brabant, Belgique) dans un piège lumineux. Cette espèce vit dans toute la région holarctique, et se rencontre sous l'écorce des conifères morts et malades. Apparemment, ce coléoptère serait en phase d'expansion.

Key words: *Serropalpus barbatus* – Melandryidae – Faunistics – Belgium – Coleoptera.

Troukens, W.: Ninoofsesteenweg 782/8, B-1070 Anderlecht. willy.troukens@skynet.be

Tijdens de hittegolf van 2 augustus 2013 vond ik in mijn kleine Heath-val op het Roelandsveld te Dilbeek (VB) een slank, kastanjebruin kevertje van 11 mm lengte. Op het eerste gezicht leek het diertje op een kniptor (Elateridae) maar bij het vastnemen begon het insect vreselijk te spartelen. Dit gedrag leek me heel ongewoon voor een kniptor. En inderdaad, na raadpleging van de klassieke keverliteratuur bleek het te gaan om een nieuwe Melandryidae-soort voor de Brusselse westrand, nl. *Serropalpus barbatus* (Schaller, 1783) (fig. 1).

De lengte van *S. barbatus* varieert van 8 tot 18 mm (Kaszab 1969: 208). De bovenzijde is meestal zwartbruin met een zeer fijne, geelbruine beharing. Kop bolvormig en iets smaller dan het halsschild. Ogen groot. Sprieten lang en dun, 11-ledig, slechts weinig korter dan het halve lichaam. Kaaktasters sterk gezaagd, bij het ♂ het eindlid breed bijlvormig. Het halsschild is breder dan lang, vooraan afgerond en aan de basis met rechthoekige achterhoeken. Dekschilden met stippelstrepen,

langgerekt, met afgeronde schouders en achteraan scherp toegespitst. Poten lang en slank; schenen met 2 einddoorns; tarsen smal en langer dan de schenen. Bij het ♂ zijn de voortarsen verbreed (Keer 1930: 816).

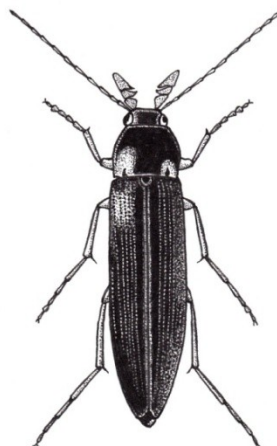

Fig. 1. *Serropalpus barbatus* (Schaller, 1783).

De imago's zijn actief van juli tot september. Hun levensduur bedraagt 2 à 3 weken. 's Avonds worden ze aangelokt door allerlei lichtbronnen (Bílý 1990: 168). In de nazomer gaat het ♀ op zoek naar zieke of pas geveld dennen (*Pinus*) en sparren (*Picea*) en deponiert in schorsspleten ongeveer 170 eitjes (Harde & Severa 1982: 208). De houtvretende larven boren diepe, ronde gangen met een diameter tot 5,5 mm. De boorgangen lijken sprekend op die der larven van houtwespen (*Sirex*) wiens levenscyclus zich in hetzelfde hout kan afspelen (Keer 1930: 815–816). De ontwikkeling van de *barbatus*-larven duurt 2 à 3 jaar, afhankelijk van de kwaliteit van het hout. Ze verpoppen in juni-juli, net achter de schors, en sluipen uit de pop in juli-augustus (Bílý 1990: 168). Door de langdurige ontwikkeling kunnen zij bij sterke aantasting grote schade aanrichten (Harde & Severa 1982: 208).

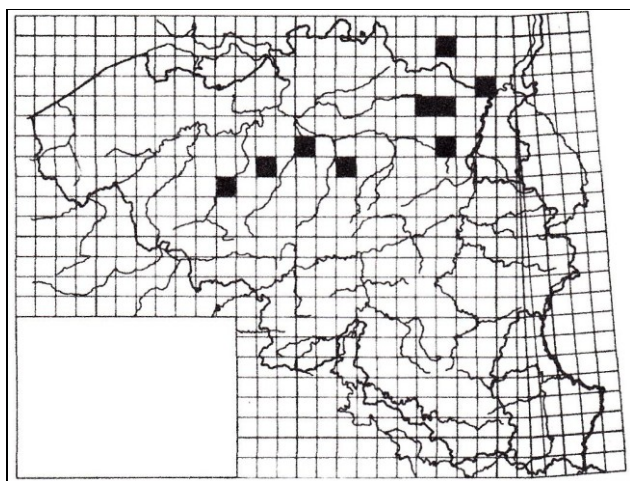

Fig. 2. Vindplaatsen van *Serropalpus barbatus* (Schaller, 1783) in België en Nederland vanaf 2004.

S. barbatus wordt beschouwd als een boreomontane soort die wijdverspreid voorkomt in het Holarctisch gebied: Europa, Siberië, het Kaukasisch bergland, het Nabije Oosten en het NO van Noord-Amerika (Nikitsky 2013). In onze regio was deze springkever tot voor kort heel zeldzaam. De Franse keverkenner, Olivier Décobert, heeft hem na 20 jaar veldonderzoek nog niet aangetroffen in het noorden van Frankrijk (pers. med.).

Keer (1930: 816) vermeldt voor Nederland slechts één enkele vondst: 1♂ in Amsterdam, vermoedelijk meegekomen met hout uit het Schwarzwald (Duitsland). Tegenwoordig is de kever bekend in Noord-Brabant (Vorst 2010: 137). Hij werd er op licht gevangen te Tilburg (NB) op 03.viii.2004 1 ex., 11.viii.2005 2 ex. (♂ + ♀), 10.vii.2006 1 ex., 30.viii.2013, 1♀ (leg. Paul van Wielink) en te Valkenswaard (NB), 02.ix.2005 1ex. (leg. Tim Faasen).

In België is *S. barbatus* al bekend van vroeger maar exacte gegevens zijn voorlopig niet voorhanden. De kevertjes werden enkele jaren geleden door het KBIN uitgeleend aan een Russisch museum en zijn daar blijkbaar zoek geraakt. In Brabant, Limburg en Oost-Vlaanderen zit *S. barbatus* duidelijk in een expansieve fase (fig. 2). Luc Crevecoeur telde van 25.vii.2012 tot 16.viii.2012 te Hechtel-Eksel (LI) zo maar even 10 exemplaren in lichtvallen, opgesteld tegen stammen van grove den (*Pinus silvestris*). Hij noteerde de kever ook nog te Kinrooi (LI), 23.vi.2007 1 ex.; Meeuwen-Gruitrode (LI), 25.vi.2009 2 ex.; Bierbeek (VB), 02.viii.2012 1 ex. en te Genk-Bokrijk (LI), 03.viii.2013 1 ex. Ook te Zemst (VB) werd op 05.viii.2007 1 ex. aangetroffen (leg. Jorgen Ravoet: waarnemingen.be), evenals te Heverlee (VB), 16.viii.2015 1 ex. (leg. Johan R.: waarnemingen.be) en te Moerbeke (OV), 22.viii.2015 1 ex. (leg. André Braeckman: waarnemingen.be). De vangst te Dilbeek – een primeur voor de streek – had plaats nabij een rij 20-jarige fijnsparren (*Pinus abies*). En heel merkwaardig, in dezelfde lichtval zaten tegelijk 8 ex. van de schorskever, *Pityogenes chalcographus* (Linnaeus, 1761) (Scolytinae), eveneens een bewoner van naaldhout.

Dankwoord

Informatie en gegevens voor dit artikel werden mij vriendelijk bezorgd door Luc Crevecoeur (Genk), Olivier Décobert (SENF, Lille, F), Paul van Wielink (Berkel-Enschot, NL) en Oscar Vorst (Utrecht, NL). Voor de verspreidingskaart werd ook dankbaar gebruik gemaakt van alle gegevens uit waarnemingen.be. Hartelijk dank!

Bibliografie

- Bílý S. 1990. *Coléoptères*. — Librairie Gründ, Paris.
- Harde K. W. & Severa F. 1982. *Thieme's kevergids*. — Thieme & Cie, Zutphen.
- Kaszab Z. 1969. Serropalpidae (Melandryidae). — In: Freude, Harde & Lohse (Eds.). *Die Käfer Mitteleuropas. Band 8*. — Goecke & Evers Verlag, Krefeld.
- Keer P. M. 1930. *Calwer keverboek*. — Thieme & Cie, Zutphen.
- Nikitsky N. 2013. Coleoptera, Melandryidae. — In: Audisio P. (Ed.) *Fauna Europaea, Coleoptera, version 2.6.2*. — www.faunaeur.org. (bezocht 26.iv.2016).
- Vorst O. 2010. Catalogus van de Nederlandse kevers (Coleoptera). — *Monografieën van de Nederlandse Entomologische Vereniging 11*, Amsterdam.
- www.waarnemingen.be (bezocht 27.iv.2016).